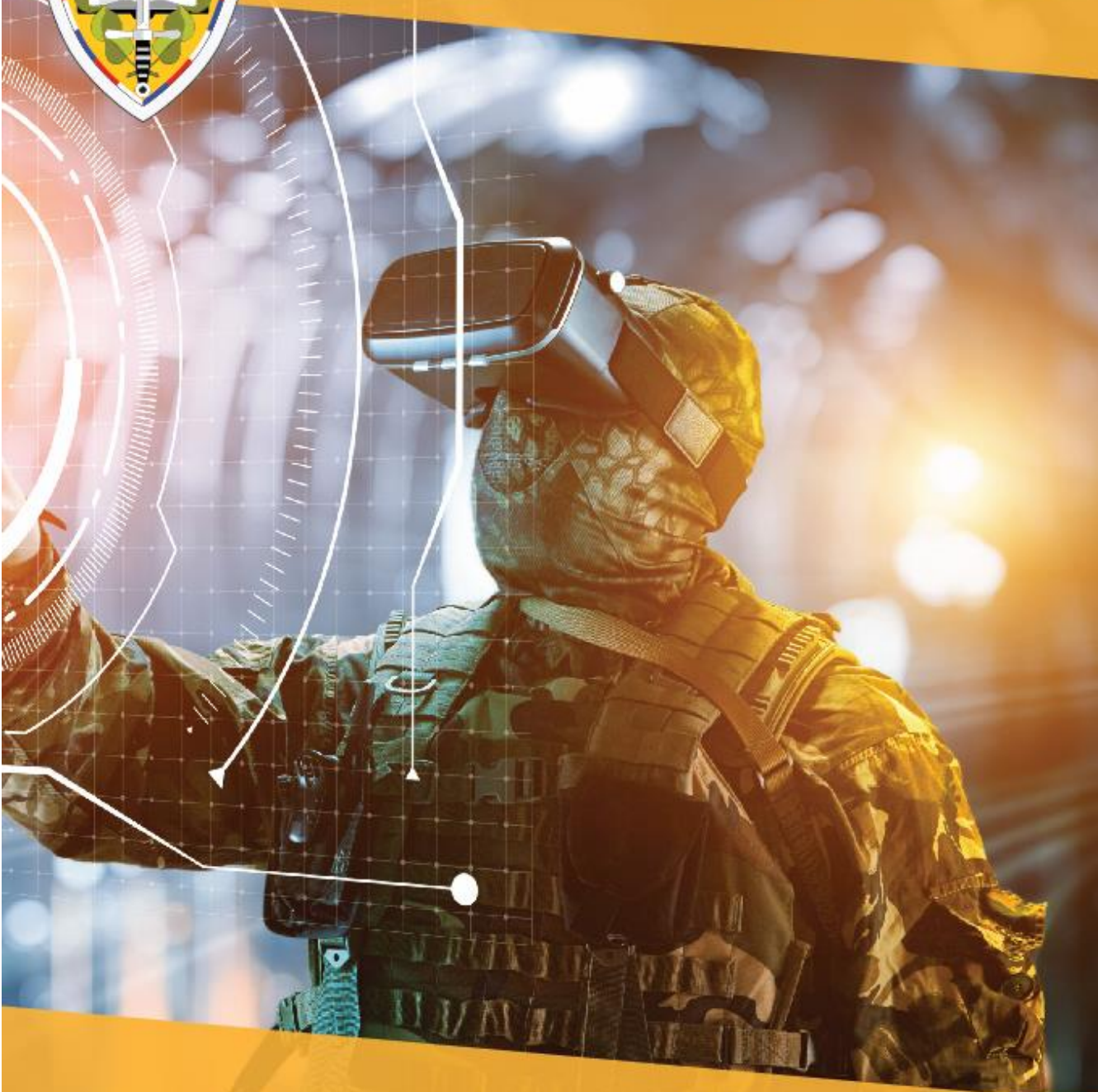

CENTRUM BEZPEČNOSTNÍCH A VOJENSKOSTRATEGICKÝCH STUDIÍ
UNIVERZITY OBRANY V BRNĚ

OPERAČNÍ PROSTŘEDÍ

IMPLIKACE PRO POUŽITÍ A ROZVOJ
OZBROJENÝCH SIL ČR 2020

JÁN SPIŠÁK ET AL.

OPERAČNÍ PROSTŘEDÍ

**Implikace pro tvorbu a rozvoj schopností ozbrojených sil ČR
2020**

JÁN SPIŠÁK ET AL.

**BRNO
2021**

AUTORSKÝ KOLEKTIV

Ing. Ján Spišák, Ph.D.

Ing. Zdeněk Petráš, Ph.D.

Ing. Tomáš Špok, Ph.D.

Ing. Jan Gireth, Ph.D.

Ing. Richard Saibert, Ph.D.

Ing. Martin Smejkal

Tato odborná studie je dílčím výsledkem projektu DZRO STRATAL - Strategické alternativy, řešeného na Univerzitě obrany.

[PODÍVEJTE SE I NA DALŠÍ NAŠE PUBLIKACE](#)

Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS)

CBVSS je součástí Univerzity obrany v Brně a je dle zákona č. 111(1998 Sb., § 22 odst. 1, písm. c), vymezeno jako jiné pracoviště pro vzdělávání a tvůrčí činnost. Jeho posláním je zejména:

- Vědeckovýzkumná činnost v oblastech bezpečnostních studií, strategického leadershipu, vojenského umění, strategického řízení a obranného plánování, která je uskutečňována pro potřeby strategické úrovně rozhodování, řízení obrany státu a výstavby ozbrojených sil ČR.
- Příprava vojenských a civilních odborníků resortu ministerstva obrany a ozbrojených sil v odborných a kariérových kurzech (KGŠ, KVD).
- Expertní, publikační a popularizační činnost (mj. garantuje vydávání časopisů [Vojenské rozhledy](#) a [Obrana a strategie](#)).

e-ISBN 978-80-7582-404-2

Úvod

Cílem této publikace, která navazuje na publikaci *Operační prostředí: Implikace pro použití a rozvoj ozbrojených sil ČR 2019*¹, je poskytnout alternativní pohled na schopnosti ozbrojených sil, kterými by tyto měly disponovat v horizontu nadcházejících 10 až 15 let a použít je při plnění úloh stanovených zákonnými normami.

Obecné informace, jež jsou hlavním obsahem výše zmiňované publikace - *strategický kontext, hlavní proměnné v operačním prostředí*, jakož i z toho vyplývající *implikace pro použití ozbrojených sil ČR* poskytují základní rámec, jsou nadále aktuální, a tudíž záměrně nejsou v této studii popsány. Naopak, jejím nosným materiálem je detailní popis požadavků na schopnosti v uvedeném horizontu, a to z hlediska jednotlivých hlavních oblastí schopností (Main Capability Areas).

Publikace poskytuje ucelený obraz o požadavcích na schopnosti v kontextu vývojových trendů operačního prostředí, se záměrem pokračovat v diskuzi v odborných kruzích o nastavení podmínek pro cílevědomý a koncepční rozvoj těch schopností ozbrojených sil, jež budou nezbytné pro jejich použití v budoucích konfliktech, Trendy vývoje požadavků na schopnosti, tak jak jsou v tomto dokumentu zachyceny, vyjadřují dynamiku tvorby budoucích úkolových uskupení, se kterými se počítá do nasazení v operacích v jejích plném spektru, jednak k naplnění politicko-vojenských ambicí z pohledu národní bezpečnostní strategie, a také z pohledu ambicí NATO nebo EU, do kterých chce Česká republika přinést svůj významný vojenský příspěvek v podobě vyčleněných sil a prostředků.

Identifikace jednotlivých skupin požadavků na schopnosti v rámci hlavních oblastí představuje jeden z klíčových kroků v celém procesu výstavby ozbrojených sil, schopných účinně se podílet na eliminaci vzniklých bezpečnostních hrozeb, vyplývajících z nestability současného světa. Jednotlivé skupiny požadavků jsou popsány v tzv. hlavních oblastech schopností, jež odpovídají aliančnímu členění, tzn. **Připravenost** (Prepare), **Ochrana** (Protect), **Zasazení** (Engage), **Nasazení** (Project), **Udržitelnost** (Sustain), **Informovanost** (Inform) a **Konzultace, velení a řízení** (Consult, Command and Control - C3).²

Vzhledem ke skutečnosti, že se Ozbrojené síly České republiky³ primárně připravují na plnění úkolů vyplývajících s působením v NATO a EU⁴, je studie zpracována s využitím především aliančních a unijních dokumentů, pojednávajících o předmětné problematice. Jejich analýza potvrdila charakteristiku a vliv rozhodujících proměnných na utváření operačního prostředí, jež byly popsány dříve, a současně poskytla komplexnější náhled na ty oblasti schopností, jež budou nebo mohou být pro působení sil v budoucím prostředí rozhodující. Zároveň umožnila identifikovat klíčové implikace pro dané oblasti

¹ SPIŠÁK, Ján a kol. *Operační prostředí: Implikace pro použití a rozvoj ozbrojených sil ČR2019*. Brno: Univerzita obrany, 2019. ISBN 978-80-7582-094-5.

² Anglické názvosloví pro hlavní oblasti schopností (Main Capability Areas) vychází z aliančního dokumentu *Bl-SC Agreed Capability Codes and Capability Statements*. Názvosloví v češtině vychází z dokumentu *Dlouhodobý výhled pro obranu 2035*.

³ Pojem ozbrojené síly ČR definuje zákon č. 219/1999 Sb., jako Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Vojenská policie a Vojenské zpravodajství, jako další vojenské součásti rezortu MO, jsou zakotveny ve zvláštních zákonech.

⁴ MINISTERSTVO OBRANY (ed.). *Dlouhodobý výhled pro obranu 2035*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - VHÚ Praha, 2019, s. 14. ISBN: 978-80-7278-772-2

schopností, které by se měly stát určující při definování vývojových tendencí operačního prostředí, v němž budou ozbrojené síly České republiky působit.

IMPLIKACE PRO OZBROJENÉ SÍLY A JEJICH SCHOPNOSTI

Z analýzy předpokládaného vývoje bezpečnostního prostředí⁵ vyplývá, že rozsáhlý konvenční útok proti území členských zemí NATO nebo EU, vyžadující masivní nasazení vojenské síly je sice málo pravděpodobný, nicméně v důsledku zhoršení bezpečnostní situace na Evropském kontinentu nelze tuto eventualitu zcela vyloučit. Zdrojem budoucích konfliktů budou zejména soupeření o energetické a přírodní zdroje, regionální rivalita, kulturně-hodnotové rozpory, rostoucí napětí mezi majetnými a nemajetnými a pokračující spory v nejrůznějších oblastech a prostředích. Ozbrojené síly tak budou působit v široké škále střetů a konfliktů; regionálních, vnitrostátních i mezistátních, včetně akcí proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a globálnímu terorismu. Budoucí krize a konflikty budou mít jak vojenské, tak civilní aspekty, budou charakterizovány asymetrickými a nepravděpodobnými akcemi s účastí nestátních aktérů, kteří budou ve vyšší míře používat neomezené způsoby vedení konfliktu a zaměří se na netradiční cíle.⁶ V souvislosti s tím bude nadále rozvíjena schopnost včasného zjišťování a identifikace hrozeb a vyhodnocování možných rizik pro zájmy České republiky, včetně zájmů vyplývajících z členství České republiky v NATO a EU.

Soudobé i budoucí operační má a bude mít i nadále velice komplexní charakter. Vedle jeho tradičního trojrozměrného chápání, tzn. dimenze pozemní, námořní, vzdušná a vesmírná, bude mnohem intenzivněji využívána jeho nehmotná, tzn. informační dimenze. Masovost použití sil a prostředků bude nahrazována zvyšující se pohyblivostí menších skupin, rostoucím dosahem a zvyšující se přesností jejich působení. Rozhodující bude přesné a včasné zasazení odpovídajících sil, mobilita a udržitelnost v operaci do doby splnění úkolu včetně jejich ochrany. Dynamicky se bude měnit i charakter plněných úkolů a prováděných činností v rámci operace - střídání i souběh bojové činnosti se stabilizačním a rekonstrukčním úsilím. Ozbrojené síly budou působit ve spolupráci s celou řadou dalších nevojenských organizací, s nimiž budou koordinovat své aktivity. Z pohledu celkového vývoje bezpečnostní situace ve světě zůstává základní předpoklad, že zajišťování obrany České republiky bude v první řadě založeno na principu účasti ve společných zahraničních operacích pod vedením NATO, EU, OSN nebo v ad-hoc koalicích. Tento princip je založen na potřebě rychlého a efektivního řešení vzniklé krize, ohrožující lokální bezpečnostní situaci, a to dříve, než tato krize naroste do dimenzí mnohem rozsáhlejšího konfliktu, jenž může přerůst hranice daného regionu a případně zasáhnout i teritorium zemí euro-atlantické zóny. Pro NATO bude stále hlavní prioritou kolektivní obrana členských zemí a z toho vyplývající úkoly pro oblast obranného plánování, plánování operací a pro tvorbu úkolových uskupení k vedení plánovaných operací.⁷ Naproti tomu prioritou EU zůstává realizace operací krizového řízení mimo prostor

⁵ STOJAR Richard a kol. *Bezpečnostní prostředí - Sektorová analýza a implikace pro Ozbrojené síly České republiky*. Brno: CBVSS - Univerzita obrany, 2019. ISBN 978-80-7582-340-3.

⁶ EUROPEAN DEFENCE AGENCY (ed.). *An Initial Long Term Vision for European Defence Capability and Capacity Needs*. EDA. Brussels, Belgium, 2006. S. 6-8.

⁷ *Aliance's Strategic Concept*, dokument NATO Brusel, Belgie, 2010, str. 6, odstavec 20

unijních členských zemí.⁸ Komplexní charakter operace NATO i EU, vedených mimo území euro-atlantické oblasti, bude mít podobu především stabilizačních operací s jejich přechodem do rekonstrukční fáze, čímž poroste podíl činnosti civilních složek, přičemž činnost vojsk se zaměří zejména na zajištění bezpečného prostředí pro činnost nevojenských aktérů s cílem co nejrychleji zajistit fungování místní samosprávy a administrativy a tím vytvořit podmínky pro úspěšný přechod do mírového života. Zároveň se budou zvyšovat požadavky na schopnost ozbrojených sil vést výcvik a přípravu místních ozbrojených sil s cílem co nejrychleji je připravit k převzetí odpovědnosti za zajišťování bezpečnosti.

Východiska

Východiskem pro činnost ozbrojených sil zůstává jejich schopnost působit ve společných operacích, které z hlediska své komplexnosti mnohem častěji vyžadují spolupráci s civilními (vládními, nevládními, nevojenskými) organizacemi a jinými aktéry, působícími ve společném prostoru vedení operací. Nejpravděpodobnější formou nasazení ozbrojených sil České republiky v horizontu příštích dvaceti let bude jejich aktivní účast v operacích NATO a EU, v poměrně širokém spektru nasazení, v nichž budou souběžně nebo postupně plněny úkoly kolektivní obrany, pokud se jedná o ambici NATO, a dále pak k vynucení míru, udržování míru a humanitární asistence civilnímu obyvatelstvu, a v neposlední řadě i operace mající poradní a výcvikový charakter. Takto vymezenému spektru možného použití ozbrojených sil bude přizpůsobována jejich struktura, velikost, vybavení odpovídajícími zbraňovými systémy, logistická podpora a výcvik jednotlivců i jednotek.

Hlavní oblasti rozvoje vojenských schopností

Velká různorodost výzev a hrozeb může vnutit potřebu vést tyto operace mimo území státu, na značnou vzdálenost, za účelem jejich rychlé a efektivní eliminace již v samotném počátku. S tím souvisejí i potřebné schopnosti, které ozbrojené síly musí vlastnit. Současně však existuje trvalý požadavek na zachování těch schopností, které zůstávají nezbytné k naplnění potřeb vlastní národní bezpečnosti a obrany. Koncepční rámec pro tvorbu a rozvoj vojenských schopností, vycházející z procesu obranného plánování jak v NATO, tak i v EU⁹, stanovuje 7 hlavních oblastí schopností (*Main Capability Areas*), které je nutno trvale udržovat a rozvíjet.

Výstavba ozbrojených sil České republiky je v současné době realizována, a v budoucnu i nadále bude realizována, v kontextu těchto hlavních oblastí schopností a bude odpovídat požadavkům podrobně specifikovaným v jednotlivých oblastech s cílem zajistit obranu proti vnějšímu napadení, zajistit suverenitu a územní celistvost České republiky a plnit mezinárodní závazky, včetně podílu na zajištění kolektivní obrany. Cílem tedy je vybudovat mobilní ozbrojené síly, vysoce účinné, odolné, nasaditelná, udržitelná,

⁸ RADA EU (ed.). *Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství*: Brusel, Belgie, . 2007. ISSN 1725-5163.

⁹ SHAPE/ACT (ed.). *Bi-SC Capability Hierarchy*. SH/PLANS/JCAP/FCP/15-310118. Mons, Belgium, 2015.

flexibilní a interoperabilní, vybavené odpovídající informačně-zpravodajskou a palebnou podporou.¹⁰

V této souvislosti je potřebné uvést, že řada schopností, nezbytných k naplnění aliančních, unijních a pochopitelně i národních ambicí, je v současné době plně implementována do ozbrojených sil a je nutné udržet jejich potřebnou úroveň. Vedle již implementovaných a udržovaných schopností, existuje řada identifikovaných požadavků na schopnosti, které jsou aktuálně předmětem plánované tvorby a jejich následné implementace. Jednotlivé hlavní oblasti schopností a jejich specifikace z pohledu požadavků směrem k Ozbrojeným silám České republiky nerozlišuje mezi požadavky, které jsou již realizovány, které jsou předmětem identifikace způsobu jejich následného naplnění a požadavky, na které lze pohlížet optikou vzdálené perspektivy. Jedná se tedy o specifikaci, která vychází z obecné nutnosti adaptovat ozbrojené síly a jejich schopnosti z pohledu budoucího operačního prostředí, ve kterém budou jednotky působit a budou postaveny před nutností naplnit stanovený operační úkol.¹¹

Připravenost (Prepare)

Pro budoucí operace bude charakteristické, že ozbrojené síly v nich budou pouze jedním z aktérů; jejich role bude v převážné míře limitována na realizaci příslušných scénářů, s hlavním úkolem dosáhnout vojenského cíle operace. Oproti minulosti daleko širší pole působnosti vyvstane pro nevojenské aktéry operace, pro vládní a nevládní organizace, jež budou hrát stěžejní roli pro zdárné dokončení operace a dosažení jejího plánovaného politického cíle.

S ohledem na tyto skutečnosti je třeba vzít v úvahu, že realizace vojenských operací nebude možná bez předcházející rozsáhlé diskuze vedené v politickém, ekonomickém, sociálním, kulturním, technologickém i technickém kontextu, což ve svém důsledku může vést ke ztížení pozice prvků ozbrojených sil, odpovědných za plánování, přípravu a provedení celé operace.

V současné době se stává klíčovým faktorem pro efektivní nasazení jednotek do jakékoliv operace *adaptabilita* a *flexibilita*. Operace, které budou vedeny v horizontu blízké i vzdálenější budoucnosti, budou vyžadovat naplánování, přípravu a udržení včasné, dostatečné a účinné vojenské přítomnosti v daném prostoru operace. To bude vyžadovat *schopnost generovat síly prostřednictvím vhodně nastaveného systému plánování sil a prostředků*, které jsou primárně předurčeny k operačnímu nasazení do mnohonárodních operací mimo území státu, což s sebou ponese i zvýšený důraz na níže uvedené oblasti:

Vzájemná koordinace činností. Představuje nejenom provázání činnosti jednotlivých druhů sil, mající především vševojskový charakter součinnosti, ale určující bude zejména úroveň koordinace, synchronizace a interoperability mezi vojenskými a nevojenskými složkami operace. Důraz vyžaduje schopnost společného plánování operace, neustálé sledování jejího vývoje a přijímání adekvátních opatření v případě, že dojde k narušení původně přijatého záměru.

¹⁰ MO ČR (ed.) *Koncepce výstavby Armády České republiky 2030*. Ministerstvo obrany ČR- VHÚ Praha. 2019. s. 15

¹¹ Názvosloví pro jednotlivé Hlavní oblasti schopností (Main Capability Areas) uvedené v češtině vychází z dokumentu Dlouhodobý výhled pro obranu 2035. Nejedná se o doslovný překlad anglického výrazu.

Manévrovatelnost a pohyblivost. Zahrnuje nejenom rychlost manévru a reakci sil, ale i schopnost jejich rychlé rekonfigurace v reakci na nově vzniklou situaci. Ozbrojené síly musí projevit dostatečnou pružnost a rychlost při koordinování manévru všeojskového uskupení, zejména v případě jeho složení s více komponentů sil (pozemních, vzdušných, případně dalších). Tato podmínka musí být v dostatečné míře patrná v rámci velitelských struktur zahrnujících i prvky zpravodajství a průzkumu a musí být dostatečně implementována při spolupráci s civilními, vládními a nevládními aktéry participujícími na operaci.

Modularita a selektivita. Představuje schopnost správné volby prostředků v dané fázi operace, jež koresponduje s požadovaným cílem operace. Ve své podstatě se jedná o volbu/výběr mezi kinetickými a nekinetickými systémy, jejichž cílem bude dosáhnout letálních (smrtících) nebo neletálních (nesmrtících) účinků. Uvedená vlastnost má své opodstatnění i vzhledem k potřebě minimalizovat vedlejší škody na civilní populaci a infrastrukturu.

Kreativní využití personálu ozbrojených sil. Ozbrojené síly musí disponovat kvalifikovaným a odborným vojenským personálem, který bude dokonale ovládat stanovené systémy. Rovněž tak dochází ke změně charakteru vojáka jako příslušníka ozbrojených sil. Komplexnost konfliktu si vyžádá více než kdy jindy vysokou schopnost adaptability každého jednotlivého vojáka. Na nové zbraňové technologie a modernizované zbraňové systémy nelze pohlížet jen jako na zdokonalené nástroje určené k destrukci nepřítele. V očích místní populace z dřívějšího nositele násilí a nástroje politické moci, určeného k prosazení vůle jiného státu, se stává obránce a ochránce civilního obyvatelstva.

Ochrana (Protect)

Nasazení sil v budoucích operacích bude vyžadovat zvýšenou úroveň ochrany, a to především vůči takovým druhům zbraní, které z legislativních, morálních či etických důvodů zabráňují jejich použití vlastními silami, ale které může nasadit a použít nepřítel. Tato kategorie zbraní zahrnuje především zbraně hromadného ničení (CBRN). Vzhledem k pravděpodobnosti jejich možného použití a vyplývajících následků bude nezbytné připravit účinnou ochranu vlastních sil. Prioritou bude ošetřování zasažených vojáků i jednotek a jejich evakuace. Kritickým požadavkem se stává minimalizace zranitelnosti personálu, zařízení, materiálu, infrastruktury a různých systémů, jakož i minimalizace rizika při jakékoliv vlastní operační činnosti nasazených jednotek. Zajištění co nejmenšího dopadu činnosti nepřítele vůči spojeneckým silám bude vedeno především v následujících oblastech:

Protiopatření při zamezení vstupu a volného pohybu v zájmové oblasti (Counter Area Denial). Ozbrojené síly musí být schopny vytvořit příznivé podmínky pro vedení operací v oblastech, které jsou pod vlivem A2/AD¹² schopností nepřítele. Rozhodující pro úspěšné vedení operací bude schopnost vyhledávat, lokalizovat, využívat a neutralizovat účinky min, improvizovaných výbušných zařízení (IED), jako i konvenčních i nekonvenčních zbraní a munice (CBRN).

Komunikační směry: v blízké budoucnosti budou globální prostory (Global Commons) a komunikační směry spojeneckých sil přetížené a hrozí, že dojde k jejich napadení nepřátelskými aktéry. Šíření technologií pro A2AD a spory o globální prostory budou

¹² Anti-Access, Area Denial

vytvářet významná rizika pro nasazení sil a vedení operací. Konfrontace bude obzvláště problematická v místech se sníženou možností manévru - údolí, průsmyky, mosty, námořní úžina apod.

Komplexní ochrana. Budoucí krize by mohla překonat schopnost místních civilních orgánů včas a účinně reagovat a tím si vynutit zásah ozbrojených sil. V některých případech může být vyžadována asistence ozbrojených sil k ochraně kritické infrastruktury, životně důležitých sítí a komunikačních směrů před širokou škálou hrozeb. V daných případech se bude jednat o ochranu klíčových vládních, zdravotnických, právních, finančních, dopravních, energetických, zemědělských a jiných orgánů, organizací a zařízení, případně i prvků, označovaných jako „národní symboly“. Pro tyto případy bude zásadní vypracování předběžných plánů.

Zabezpečení komunikačních a informačních systémů: Ozbrojené síly musí být připraveny působit ve zhoršeném kybernetickém prostředí a přispět k účinnému zabezpečení ochrany informací. Musí tak být schopny zajistit, aby určené informace, materiál, personál, činnosti a zařízení byly chráněny proti špionáži, sabotáži, podvracení a terorismu, jakož i proti ztrátě nebo neoprávněnému vyzrazení. Nasazené jednotky musí být připraveny k obraně před všemi formami kybernetického útoku, před manipulací s údaji a informacemi v kybernetické oblasti a snahám narušit provoz komunikačních a informačních systémů. Jednotky v prostoru operace budou využívat moderní informační technologie, umožňující ověření vlastních dat a údajů, jejich přesnost, spolehlivost a důvěryhodnost zdrojů, ze kterých pocházejí. Pokud se jedná o technologickou úroveň uvedených systémů, tyto by měly mimo jiné odpovídat stanoveným technickým i operačním standardům a tím pádem by měly být i plně interoperabilní při použití v rámci mnohonárodních sil.

Bezpilotní, autonomní a robotické systémy. Šíření levných bezpilotních systémů se stává běžným jevem. Jejich používání státními i nestátními aktéry ve vojenských operacích se bude nadále zvyšovat. To jim umožní provádět pozorování a řízení vojsk na bojišti, doplňování zásob, přepravu zbraní a materiálu. Ozbrojené síly proto budou muset být schopny využívat technologický vývoj v této oblasti a omezit schopnost nepřítele získat přístup k těmto typům technologie.

Obrana proti zbraním hromadného ničení (CBRN): Klíčovou schopností všech nasazených jednotek ozbrojených sil musí být schopnost zrušit nebo snížit účinnost nepřátelských chemických, biologických, radiologických nebo jaderných hrozeb, zranitelnosti proti únikům toxických průmyslových materiálů a zabránit šíření a použití zbraní hromadného ničení.

Zasazení (Engage)

Operace vedené v budoucnu budou ve zvýšené míře vyžadovat rychlé nasazení sil a to jak na zemi, tak i ve vzduchu či na moři, přičemž specifickou formou budoucích operací se bude stávat boj v zastavěných městských částech. Stejně tak i vševojskový charakter sil si vyžádá efektivní systém zabezpečení a zásobování. Charakter operací bude vyžadovat, aby jednotky disponovaly jak zbraněmi určenými k fyzické destrukci sil nepřítele tak i jeho eliminaci neletálními zbraňovými systémy. Budoucí operace budou vyžadovat přesnou a selektivní formu vyhledávání a zaměřování cílů s minimalizací vedlejších následků při jejich likvidaci nebo neutralizaci, a to především v městských aglomeracích. Doprovodným jevem bude snaha co nejvíce eliminovat negativní dopady na životní prostředí v prostorech nasazení. Je zřejmé, že tento aspekt bude společně s vývojem

operace a jejím dopadem na celkový společensko-politický vývoj daného regionu pod neustálým dohledem médií.

Jednotlivé schopnosti z této oblasti souvisí s operačními úkoly, které přímo přispívají k dosažení dílčích cílů v kontextu plánovaného strategického politického a vojenského cíle celé operace (Political End State, Military End State). Zahrnují všechny schopnosti potřebné k porážce nepřítele v průběhu bojové činnosti, jakož i další schopnosti, jež jsou nezbytné k dalším operačním činnostem, jako je například extrakce jednotek vlastních sil, evakuace nekomatantů, prevence vypuknutí ozbrojeného konfliktu či účast na stabilizačních a rekonstrukčních operacích, jež jsou spojené s odborně-vojenskou poradenskou činností, výcvikem místních bezpečnostních sil a monitoringem bezpečnostní situace v prostoru vedení operace.

Společný manévr. Schopnost efektivního manévrování bude vyžadována ve všech operačních doménách, s prolínáním všech úrovní války od taktické po strategickou. Důraz bude kladen na vedení společného koordinovaného manévru s využitím schopností jednotlivých druhů sil, s cílem eliminovat soudržnost nepřítele a tím získat strategickou iniciativu. Potřeba zvýšené efektivity manévru se bude týkat především pozemních sil, od kterých se bude očekávat zajištění volného přístupu a udržování volného pohybu v zájmových oblastech, a to při zachování principu ekonomie nasazených sil. Požadavek na co nejefektivnější manévr s minimálním potenciálem nasazených sil bude naopak vyžadovat zvýšenou úroveň logistické podpory a rovněž lepší schopnost komunikace a zajištění informací i na nejvyšších úrovních velení a řízení.

Jednotky v operacích musí být schopny dosáhnout a udržovat převahu v kyberprostoru, protože tento se stane primární komunikační a informační doménou v celém průběhu přípravy a vedení operace. Specificky významné bude trvalé zapojení speciálních sil, které budou muset udržovat a zvyšovat schopnost rychlého nasazení prostředků, bez známek zjištění ze strany nepřítele.

Společné palby. Efektivní palebné podpory musí být dosaženo dostupností široké škály zbraňových systémů s různými typy parametrů i výsledných účinků. Od nasazených sil bude vyžadována schopnost koordinovaně a efektivně využívat letální i neletální palebnou sílu k neutralizaci živé síly nepřítele, ničení jeho zařízení a infrastruktury, což ve svém účinku umožní rozhodný manévr ve všech doménách a současně eliminaci nežádoucích účinků jeho činnosti. Klíčovým faktorem bude vývoj nových a zdokonalení zavedených zbraňových systémů, jakož i implementace operačních a technických standardů.

Kinetické operace. Z hlediska narůstající tendence vedení operací v urbanizovaném prostředí budou muset nasazené jednotky využívat přesnou palbu při minimalizaci vedlejších škod na životním prostředí a kulturně-historických památkách. K tomuto účelu bude nutné disponovat schopností přesné a rychlé lokalizace cíle a detekce efektivního způsobu jeho eliminace.

Společné působení v kyberprostoru: Aktivity v kyberprostoru vyžadují promyšlenou a dobře naplánovanou komunikační strategii, jejíž správná integrace maximalizuje dopad na cílové publikum. Je nutné vnímat komplexní chápání kyberprostoru, který není omezen pouze na technické implikace, ale zahrnuje také vliv na člověka a jeho rozhodovací proces. Nutné bude vytvářet a implementovat standardizované operační postupy pro úspěšné vedení činnosti vojsk v tomto prostoru. Vzhledem k rostoucímu významu kognitivní domény bude nutné plánovat a vést činnosti v oblasti masové komunikace, aby se zabránilo případným dezinformačním vlivům ze strany nepřítele. Kognitivní sféra představuje dimenzi, kterou je třeba i nadále využívat k manévrování a získání výhodného

postavení nad nepřítelem. Tato činnost se neomezuje pouze na produkci a distribuci zpráv nebo na použití médií, ale týká se také způsobů, jak budou aktivity ozbrojených sil interpretovány nejen místním obyvatelstvem, ale také cestou médií.

Nasazení (Project)

Schopnost efektivní přepravy, mobility a rozmístitelnosti a nasazení jednotek bude jednou ze základních podmínek úspěchu operace nejen v jejích úvodních fázích, ale i během operace samotné pro zajištění dalšího zásobování a doplňování jednotek. Ozbrojené síly budou muset disponovat prostředky pro zabezpečení strategické přepravy, především letecké přepravy. Rovněž musí disponovat pozemními i vzdušnými prostředky k zabezpečení co nejrychlejšího příjmu, soustředění a odesílání materiálu i jednotek (RSOM - Reception, Staging and Onward Movement) do jiných prostorů.

Příprava operace. V kontextu přípravy operace bude na ozbrojené síly kladen požadavek na technické a organizační zajištění rychlého a efektivního soustředění v prostorech shromáždění a následného naložení do dopravních a přepravních prostředků (lodí, vozidel, letadel). Vývoj A2/AD schopností demonstruje zvýšenou pravděpodobnost činnosti v nepříznivém prostředí, částečně ovládaném silami nepřítele. To vyústí v požadavek vést (násilné) operace umožňující vstup a následné zajištění bezpečného manévru uvnitř tohoto prostoru.

Přeprava a rozmístění sil. Přeprava jednotek a jejich rozmístění v prostoru operace vyžaduje vyšší požadavky na zajištění širokého spektra infrastruktury, zvláště pak zásobovacích cest, komunikační a informační infrastrukturu k zajištění organizace systému velení a řízení na požadované úrovni dle stanovených standardů. Nasazené jednotky musí disponovat týmy pro spolupráci s orgány místní samosprávy a složkami nevládních organizací k zajištění technické a materiální podpory (výroba elektrické energie, zajištění místních zdrojů pitné voda atd.). Nasazené jednotky ozbrojených sil musí být schopny provádět nezávislý a samostatný logistický manévr směrem k vyčleněnému prostoru RSOM. V prostoru, kterým prochází spojenecké síly, musí vlastní jednotky disponovat schopností standardizovaného a automatizovaného zplánování a realizace příjmu materiálu v požadovaném množství a kvalitě, jeho interního zmanipulování a přerozdělení, provedení dalšího přesunu v prostoru operace a následné integrace do sestavy úkolového uskupení. Tato činnost bude vyžadovat plnou kompatibilitu používaných utajovaných komunikačních a informačních prostředků a používání standardizovaných prostředků pro plánování a operativní řízení logistické podpory v rámci mnohonárodní operace.

Operační základny. Z hlediska přípravy a vedení budoucích operací se ukazuje jako jeden z klíčových faktorů schopnost výstavby a udržování odpovídající ubytovací a logistické infrastruktury v prostoru operace a zajištění komunikačního a dopravního spojení s příslušnými logistickými a zásobovacími centry buďto na vlastním národním území nebo v dopravní dosažitelnosti v blízkosti prostoru operace. Z tohoto důvodu je nezbytné zajistit schopnost výstavby, údržby, provozování a ochrany příslušné přístavní a letištní infrastruktury a jejich zařízení (SPOD - Sea Port of Debarkation a APOD - Air Port of Debarkation).

Udržitelnost (Sustain)

Průběh operací a jejich konečný výsledek budou do značné míry ovlivněny úrovní logistické podpory, která se při zásobování bude muset vyrovnat s překážkami především

v oblasti interoperability. Národní a alianční síly budou muset zajistit, aby zásoby (v požadované kvalitě a kvantitě) průběžně proudily ke všem jednotkám, zejména pak k těm, které operují v hloubce prostoru operací. Budoucí technologický pokrok, jako je 3D tisk, využívání alternativních zdrojů energie, robotické evakuační systémy a bezobslužné dopravní systémy způsobí převrat v podpoře nabízené silám v oblasti údržby, oprav, opětovného zásobování a zdravotní péče. Využívání nových technologií umožní zjednodušit a zdokonalit procesy a postupy logistické podpory, čímž se sníží operační riziko a zvýší se rozsah, ve kterém mohou být činnosti prováděny.

Pohyb a přeprava v prostoru operace. Ozbrojené síly musí mít dostatečnou kapacitu přepravních a manipulačních prostředků k dopravě materiálu, jeho uskladnění a následné redistribuci nasazeným silám, zajištění trvalé údržby techniky a materiálu a současně k nasazení, přesunu a přepravě sil v celém spektru operací.

Diverzifikace logistiky. Pro udržení dostatečné úrovně soběstačnosti musí být vytvořena a udržována logistická síť partnerských vojenských sil i nevojenských organizací, které pomáhají udržovat průběh operace ve více doménách. Tyto sítě budou muset zahrnovat místní komerční dodavatele nebo subjekty třetích stran, schopné poskytnout logistickou podporu i v obtížně přístupných oblastech.

Logisticko-ženijní podpora. Primárně se jedná o schopnosti vybudování infrastruktury a staveb k realizaci logistické podpory. To představuje schopnost použít vojenský ženijní personál, vybavení a materiál potřebný pro obecnou logistickou, technickou podporu a pro podporu sil a civilního obyvatelstva v ohrožení a provádět úkoly, které zahrnují záměrnou, dlouhodobou přípravu i nepřímou podporu sil nasazených v operaci.

Mobilita a přeprava. Potřeba vysoké úrovně manévrovatelnosti a mobility v budoucím operačním prostředí bude klást i mimořádně vysoké nároky na materiální zabezpečení sil. Zabezpečení jak národních tak i spojeneckých sil v prostoru operace bude probíhat v souladu se stanoveným zásobovacím procesem, který je determinován aliančními nebo národními operačními, administrativními i technickými standardy a normami. Předpokládaný technologický pokrok způsobí posun v podpoře silám, a to především v oblasti údržby, oprav, opětovného zásobování a zdravotní péče. Využívání nových technologií umožní jednotce zjednodušit a zdokonalit proces logistické podpory, čímž se sníží operační riziko a následně se i zvýší rozsah operačních činností, které může jednotka provádět.

Podpora budoucích sil. Manévr bojových jednotek ovlivní i systém logistické podpory. Jednotlivé prvky logistické podpory budou více decentralizovány a budou působit s větší autonomií. Modulární tvorba jednotek, jakožto jeden z hlavních principů tvorby úkolových uskupení, bude vyžadovat i odpovídající modulární a flexibilní logistické struktury, respektující standardy pro tvorbu zásob materiálu, jejich udržování a následnou distribuci jednotkám v prostoru operace.

Vojenské inženýrství. Expediční operace, zejména v městských aglomeracích, se mohou setkat s významnými výzvami A2/AD. Tím se zvýší požadavek na mobilitu vlastních sil a její zamezení nepříteli, jako klíčový faktor pro dosažení a udržení volnosti a posílení ochrany vlastních sil na všech úrovních. Ženijní prostředky budou muset poskytovat podporu kritické infrastruktuře (vojenské i civilní), která přispívá k udržení interoperability i s nevojenskými prvky.

Udržitelná lékařská podpora. Vážné zdravotní krize a pandemie mohou rychle zahltnout schopnost místních zdravotnických služeb, které se pak budou muset obrátit o pomoc na mezinárodní společenství. Síly budou muset být schopny rychle nasadit svůj zdravotnický

personál a prostředky jako reakci na tyto situace, které mohou vzniknout ve značně komplikovaném prostředí. Budoucí technologie budou schopny zlepšit a posílit lékařskou pomoc prostřednictvím robotiky, systémů informačních technologií, použitím mikročipů a dalších technologií, které umožní lékařské zásahy na dálku.

Informovanost (Inform)

Úspěch při plánování, přípravě a vedení budoucích operací bude záviset na účinném zpravodajství a na schopnosti sbírat, třídít, analyzovat a vzájemně sdílet získané informace. Potřeba získat informační a zpravodajskou převahu sebou nese potřebu ovládnout kybernetický prostor a účinně jej bránit. Vývoj a zavádění nových technologií tak bude vedle oblasti velení a řízení nejmarkantnější právě v oblasti zpravodajství.

Sběr informací. Ozbrojené síly budou muset mít schopnost lokalizovat, sledovat, monitorovat a sdílet informace o hrozbách ve všech doménách, včetně kyberprostoru a vesmíru. Použití nanosatelitů a vesmírných platforem k podpoře sil přinese značnou výhodu. V následujících letech se očekává, že ozbrojené síly budou disponovat moderním automatizovaným zařízením k satelitnímu sledování prostoru operace a přenosu informací v utajeném režimu a v reálném čase. Používání automatizovaných systémů pro získávání zpravodajských informací, monitorování a průzkumu (ISR - Intelligence, Surveillance and Reconnaissance) se stane neodmyslitelným základem k dosažení převahy nad nepřítelem. Prvky ozbrojených sil budou muset být schopny identifikovat cíle využívající technologie utajení, maskování a klamání, zejména v městských aglomeracích, včetně vedení boje v podzemí. Tyto informace integrované s informacemi ostatních spojeneckých sil umožní vlastním jednotkám rychle reagovat na případné změny v činnostech.

Analýza informací. Ozbrojené síly budou muset urychlit a zefektivnit fáze zpravodajského cyklu z důvodu velkého množství dostupných dat a rostoucího počtu zdrojů a senzorů. Proto bude nutná modernizace stávajících indikátorů a varovných mechanismů, které pomohou zvládnout potenciální hrozby a optimalizovat proces rozhodování. Bude nutno vytvořit, udržovat a sdílet archiv informací a znalostí o operačním prostředí, který umožní společné plánování s využitím pokročilých technologií včetně umělé inteligence, virtuální reality, modelování a simulace. Šíření a nárůst různých sítí bude vyžadovat sofistikovanou schopnost porozumět a pochopit prostředí nejen na strategické, operační, ale i na taktické úrovni. K tomu budou potřebné nástroje ke shromažďování a analýze velkých dat na podporu rozhodovacího procesu.

Tvorba trojrozměrných mapových obrazů. Bude vyžadována schopnost rychle produkovat a distribuovat geoprostorové produkty (tzv. mapy budoucnosti) pro podporu operací vedených především v zastavěných oblastech s výškovými budovami, rozsáhlou podzemní infrastrukturou, nepřehlednou zástavbou (např. slumy) apod. Pro zajištění přesných plánů bude nutný detailní průzkum a monitoring nad urbanizovanými oblastmi. Tvorba trojrozměrných mapových obrazů poskytne ozbrojeným silám přesnější informace, které umožní identifikovat kritické body operace a plánovat preemptivní činnost ke snížení operačního rizika.

Distribuce a sdílení informací: Distribuce produktů zpravodajské činnosti vyžaduje standardizovaný systém správy a sdílení. V budoucnu bude nutné rozšířit správu i na organizace, které ze své podstaty nejsou vojenské. Aby bylo možné sledovat a vyhodnocovat požadavek na zásah sil, budou tyto potřebovat údaje mimo vojenské prostředí, jako jsou demografické ukazatele, zdroje energie, směr migračních vln, přírodní katastrofy, tok zásobování potravinami apod.

Konzultace, velení a řízení (Consult, Command and Control - C3)

Oblast velení a řízení je rozhodujícím prvkem pro zajištění pružného a efektivního rozhodovacího procesu, jako i schopností ozbrojených sil flexibilně reagovat na nové bezpečnostní hrozby. Budoucí operace budou vyžadovat účinnou výměnu informací mezi politickým a vojenským vedením, schopnost plánovat, komunikovat a koordinovat civilně-vojenskou činnost se všemi aktéry, kteří jsou přítomni v prostoru operace nebo jsou do operace přímo zapojeni.

Požadavky na moderní technologie: Moderní technologie budou usnadňovat systém velení a řízení prostřednictvím automatizované a včasné výměny dat a informací, schopných podporovat řešení složitých problémů v operačním prostředí s nedostačenou nebo zcela absentující informační a technologickou infrastrukturou.

Rozhodovací proces: Požadavky na schopnosti k podpoře rozhodovacího procesu na všech úrovních budou vyžadovat zavedení automatizovaných systémových nástrojů, schopných zajistit bezpečný přenos a ochranu informací a nařízení, usnadňujících vnitřní a vnější koordinaci na jednotlivých úrovních velení. V rámci NATO bude muset mít každý členský stát přístup k úplnému informačnímu obrazu, aby byl schopen plnit své úkoly efektivně a ve spolupráci s ostatními spojenci.

Integrace nadnárodních systémů velení a řízení: Klíčovým požadavkem na systém velení a řízení bude interoperabilita a možnost komunikace v rámci rozsáhlého počtu aktérů operace. Tento požadavek sebou ponese potřebu ochrany utajovaných informací v prostředí vzájemné spolupráce, založené na sdílení utajovaných informací. V prostoru operace to bude vyžadovat potřebu externí komunikace s místní samosprávou, vládními orgány, nevládními organizacemi, a taky například s obchodními či jinými smluvními společnostmi.

Snížení organizační zátěže: Požadavek na diferenciaci vojenských činností by měl vést k tvorbě efektivních struktur velení a řízení, které by urychlily proces rozhodování a zlepšily řízení činností ve složité operačním prostředí. Z hlediska koncipování velitelských a řídicích struktur by modulární tvorba úkolových uskupení měla umožnit decentralizaci schopností k provádění různých typů dílčích úkolů v rámci operace.

Integrovaná struktura velení a řízení: Implementace principu integrované struktury velení a řízení poskytne velitelům komplexní přehled o akcích a činnosti všech aktérů v prostoru operace. V podobném duchu jako funguje integrovaná letecká a protiraketová obrana NATO, budou i národní ozbrojené síly potřebovat systémy velení a řízení, které mohou provádět nepřetržitý dohled prostřednictvím řady senzorů, budou schopny integrovat všechny informace a tak vytvářet konkrétní operační obraz v daném prostoru operace.

Komunikace: Požadavky na schopnosti v oblasti standardizované komunikace povedou k potřebě ovládat elektromagnetické spektrum a vyžadovat přístup k jiným formám komunikace než k systémům přímého vidění. Kritické komunikační sítě budou vyžadovat odolnost svých systémů, takže ozbrojené síly budou muset být schopny zaručit jejich plnou funkčnost i ve složitém elektromagnetickém nebo kybernetickém prostředí. Velitelské a řídicí struktury budou potřebovat schopnost komunikaci na velké vzdálenosti, která umožní řídit operace v reálném čase. Rozhodující budou schopnosti, které umožní rychlý, bezpečný a včasný tok informací mezi jednotlivými stupni velení navzájem.

ZÁVĚR

Ozbrojené síly budou čelit stále náročnějším výzvám s výrazně proměnlivou podobou. Některé operační přístupy a postupy z nedávné minulosti budou radikálně změněny a budou přizpůsobeny měnícímu se bezpečnostnímu i operačnímu prostředí. Princip koncentrace sil již ustoupil přesným selektivním akcím, bez přímého nasazení velké fyzické síly.

Současné operační funkce i oblasti schopností se v období po roce 2035 budou přizpůsobovat, v závislosti na plněných úkolech. Budou muset podporovat formy manévru sil v několika doménách operačního prostředí současně a reagovat na použití letálních i neletálních účinků v reálném čase. To bude usnadněno propojením vícero globálních komunikačních systémů nejen ve fyzické, ale i kognitivní doméně.

Spolupráce s autonomními a robotickými prvky, včetně operací taktických manévrovacích jednotek nebude považována za neobvyklou. Zdokonalení klíčových platform, na kterých je závislá činnost jednotlivých druhů sil, bude obzvláště důležité. Vytvoření systémů velení a řízení, které jsou interoperabilní s partnery v rámci integrovaných sil, bude mít zásadní význam.

Vedení manévrů se bude odehrávat převážně v městských, přímořských či arktických oblastech, což sebou ponese nutnost připravovat velitele a štáby pro činnost ve fyzicky a časově složitém terénu, se schopností organizovat a řídit činnost sil současně na více úrovních.

Princip „mission command“ bude jedním z hlavních principů činnosti velitelů, jako nepostradatelný předpoklad k tomu, aby bylo možné manévrovat s různými prostředky v reálném čase a současně zvyšovat situační povědomí o operačním prostředí. Skryté a rozvratné aktivity nepřítele, velká data, použití nesmrtících zbraní a účinky působení sil z vesmíru se stanou běžnými frázemi ve slovníku vojenské komunity.

Charakter novodobého konfliktu si však navzdory veškerému vývoji a změnám, zachová svoji věčnou vlastnost - nikdy nebude možno určit s jednoznačnou přesností jeho místo vzniku, rozsah a dynamiku jeho vývoje. Novodobý konflikt bude nerovnoměrný ve své podobě i ve svém průběhu, bude asymetrický a svým výsledkem nejasný.

Operační prostředí. Implikace pro tvorbu a rozvoj schopností ozbrojených sil ČR 2020

Autoři:

[Ing. Ján Spišák, Ph.D.](#)

[Ing. Zdeněk Petráš, Ph.D.](#)

[Ing. Tomáš Špok, Ph.D.](#)

[Ing. Jan Gireth, Ph.D.](#)

[Ing. Richard Saibert, Ph.D.](#)

Ing. Martin Smejkal

Grafická a ediční úprava: Mgr. Martin Doleček

Vydavatel: Univerzita obrany, Brno

Rok vydání: 2021

Vydání: první

<https://www.unob.cz/cbvss/Stranky/publikace.aspx>